

Hans Gösta Rosling – en kort biografi

Hans Gösta Rosling. Han var känd som en av inspiratorerna till bildandet av Läkare Utan Gränser Sverigesektion, för sitt arbete med stiftelsen Gapminder samt inte minst för sina pedagogiska och folkbildande föredrag om global hälsa. Enligt Hans Rosling är minskningen av antal barn per kvinna i världen en framgångssaga, och den snabba befolkningstillväxten kommer att ta slut cirka 2050 då jordens befolkning, om världens ledare fortsätter att bekämpa fattigdomen för de två miljarderna fattigaste, planar ut på drygt 11 miljarder människor.

Hans Rosling, född 27 juli 1948 i Uppsala, död 7 februari 2017 i Uppsala var en svensk läkare och professor i internationell hälsa vid Karolinska Institutet¹. Han var son till Gösta Rosling (1917-1995) och Britta Rosling (1921-2005) och växte upp i Svartbäcken i Uppsala. Han studerade vid Uppsala universitet från 1967 – först statistik under en termin och därefter medicin. Under hösten 1967 träffade Hans som internationell sekreterare för Socialdemokratiska studentföreningen Eduardo Mondlane, ledare för befrielseströrelsen Frelimo i Moçambique. Samma år var han också aktiv i Aktionsgruppen för Fredstjänst, en lobbyistgrupp som bestod av cirka 200 läkarstudenter i Sverige. År 1972 studerade han socialmedicin vid St. John's Medical College i Bangalore i Indien. Han tog läkarexamen 1975 och arbetade därefter som läkare i Hudiksvall.

År 1976/77 utbildade han sig på Biståndsutbildningsnämndens Sandöskolan i Kramfors Under Sandöåret ingick också kurser i u-landsmedicin i Uppsala.

Makarna Agneta och Hans Rosling arbetade 1979-1981 genom Afrika-grupperna i staden Nacala i Nampulaprovinzen i norra Moçambique, han som distriktsläkare och hon som barnmorska. År 1981 upptäckte han ett utbrott av en paralyserande sjukdom i en avlägsen del av distriktet, vilken uppkommit under en svår torrperiod. Senare undersökte han liknande utbrott i andra afrikanska länder och beskrev sjukdomen, som gavs namnet konzo, och dess samband med exponering för blåsyra från kassavaroten, i en doktorsavhandling vid Uppsala universitet 1986². Han blev docent i invärtes medicin år 1990. Han arbetade fram till 1996 som lärare i u-landshälsovård vid Uppsala universitet och därefter som universitetslektor i internationell hälsa vid Karolinska Institutet. Han påbörjade undervisning om global hälsa inom läkarutbildningen på Karolinska Institutet. Hans Rosling var en av författarna till en lärobok i Global hälsa år 2006³. Han utnämndes, från den 17 juni 1997, till biträdande professor i internationell hälsa vid Karolinska Institutet och från den 1 januari 1999 till professor i samma ämne. För sitt folkbildande arbete om världens tillstånd och utveckling promoverades han 2014 till filosofie hedersdoktor vid Uppsala universitet.

Hans och Agneta Rosling på Ideas Space vid TEDxSingapore i november 2015.

Foto: Jamie Chan

Hans Rosling var huvudansvarig för en delstudie i katastrofkommissionens arbete i efterdyningarna av jordbävningen i Indiska oceanen 2004. Han var rådgivare åt bland annat Sida och WHO. Vid utbrottet av ebolaepidemin i Västafrika 2014 reste han på eget initiativ till Liberia för att medverka till att bekämpa den i ett tidigt stadium. Han mottogs positivt och utnämndes till vice statsepidemiolog och arbetade där i tre månader.

I juli 2005 var han sommarprat�are i Sveriges Radio. Han deltog 2009 i avsnitt fyra av SVT:s tv-serie *Sommarpratarna*. År 2015 blev han vinterprat�are i P1. Tillsammans med programledaren Doreen Månsson tävlade han hösten 2009 i SVT:s underhållningsprogram *På spåret*.

När den amerikanska tidskriften *Foreign Policy Magazine* listade 100 tän-

kare vars idéer formade världen under 2009, kom Hans Rosling på 96:e plats med motiveringen *"för att han får våra tankar att svindla med banbrytande statistik"*

År 2012 tilldelades Rosling utmärkelsen Årets svensk i världen *"för sitt enträgna och innovativa folkbildande arbete med att sprida kunskap om världens och mänsklighetens utveckling"*.

De senaste åren var han en eftersökt talare, så kallad edutainer, för såväl några av världens mest inflytelserika personer på World Economic Forum som för nya studenter på KI. Studentföreläsningarna prioriterade han alltid. Han var också vän och rådgivare till många världen över, inklusive Bill och Melinda Gates.

Trots att Hans Rosling ägnade sitt liv åt hälso- och sjukvård, levde han själv ett liv kantat av allvarliga sjuk-

domar. Redan i slutet av tonåren uppmärksammades onormala levervärden. Flera år senare, våren 1978 när han som 30-årig småbarnspappa gjorde sin AT-tjänstgöring i Hudiksvall, upptäckte man att han drabbats av testikelcancer som spridit sig till buken. I samband med det gjordes också en noggrannare undersökning av levervärdena och en kronisk inflammation konstaterades. När sedan sjukdomen hepatit-C upptäcktes i slutet av 1980-talet fick Hans Rosling den diagnosen.

För testikelcancern genomgick Hans Rosling en tuff strålbehandling och friskförklarades, men hans hepatit-C fortsatte att successivt försämra levern under hans liv. År 2014 var han så illa därän att han riskerade att dö. Då hade nya mediciner precis kommit ut på marknaden, mediciner som Hans Rosling insåg kunde hjälpa honom. Problemet var att medicinerna ännu inte registrerats i Sverige och skulle dröja. Då fattade han beslutet att ur egen ficka betala 120 000 kronor för att åka till Japan och få behandlingen som mycket riktigt gjorde honom bättre och gav honom några år extra.

Sveriges, och kanske världens, i särklass mest kända professor i internationell hälsa levde själv ett liv kantat av allvarliga sjukdomar. Det hindrade honom inte från att enträget engagera sig på olika sätt för att förbättra hälsan och livsvillkoren för framförallt de allra fattigaste, inte minst i sin roll som folkbildare. I januari 2016 blev Hans Rosling diagnostiserad med cancer i bukspottkörteln och avled 2017 i sviterna av sjukdomen.

Hans Rosling somnade in på morgonen den 7 februari. Han blev 68 år

Referenser

1. Uppgifter hämtade från Wikipedia (https://sv.wikipedia.org/wiki/Hans_Rosling) och memoarboken Rosling, Hans Hur jag lärde mig förstå världen. Memoarer. Stockholm, Natur och Kultur, 2017.
2. Cassava, cyanide, and epidemic spastic paraparesis: a study in Mozambique on dietary cyanide exposure Rosling, Hans. Medicinsk avhandling. Uppsala universitet, Medicinska och farmaceutiska vetenskapsområdet, Medicinska fakulteten. 1986.
3. Lindstrand A, Bergström S, Rosling H, Rubenson B, Stenson B, Tylleskär T. Global Health. An introductory textbook. Lund, Studentlitteratur, 2006.